

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НААН УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

Науково-технологічне та методичне забезпечення
виробництва екологічної, конкурентоспроможної
сільськогосподарської продукції в сучасних умовах

15 червня 2022 року

Умань – 2022

Наведені дані показують, що у господарствах Черкащини найбільше у 2020 р. вироблялося капусти, огірка, цибулі та помідора. Найвищу урожайність отримано у капусти, буряка столового та моркви, за рахунок чого валове виробництво їх перевищувало середні показники у інших культур. Прогноз виробництва овочевої продукції на 2030 рік свідчить про підвищення валових зборів за рахунок підвищення урожайності овочевих культур.

Висновки. З метою підвищення продуктивності та валових зборів овочів і картоплі у господарствах Черкаської області необхідно прискорити та оптимізувати всі процеси реформування галузі овочівництва, яке передбачає удосконалення взаємовідносин власників землі з торгівельною і переробною галузями у питаннях створення інфраструктури ринку, цінового механізму регулювання кредитно-фінансової системи та податкової політики, розширення інвестицій на відновлення і розвиток господарств та прискорення відродження села.

Список використаної літератури

1. Меєрс В., Дем'яненко С., Джонсон Т., Зоря С. Зміна фокуса аграрної політики та розвитку села в Україні: висновки та перспективи руху вперед. К.: КНЕУ. 2005. 171 с.
2. Плодоовочевий ринок України. Довідник. Дніпропетровськ, АПК-Інформ, 2005. 105 с.
3. Саблук П.Т. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва, як фактор сталого розвитку. Сучасні проблеми економіки сільського господарства та АПК. Суми: СНАУ, 2003. Ч.1. С. 13–18.
4. Статистичний щорічник Черкаської області за 1990–2020 рр. Черкаси: Черкаське обласне управління статистики; 2020. 513 с.
5. Ярмак А. Прогноз виробництва та цін овочевої продукції в Україні. Агроогляд, 4, квітень, 2004 р. С. 40–52.

ПІДВИЩЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ ЯК ШЛЯХ ДО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Тетяна КОСТЮКЄВИЧ, канд. геогр. наук

Ніна МАРТИНОВА, магістр

Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Агропродовольчі системи наражаються на все більш серйозну загрозу внаслідок довгострокових стресів, таких як зміна клімату, збезліснення, деградація природних ресурсів та інші затяжні кризи.

Підвищення життєстійкості агропродовольчих систем означає зміцнення їхнього потенціалу та здатності їх учасників запобігати, прогнозувати та долати потрясіння та стреси, а також адаптуватися та трансформуватися, зіткнувшись з ними.

Зміцнення життєстійкості агропродовольчих систем фундаментальним чином сприяє забезпеченню їхньої стійкості за рахунок підвищення їх здатності справлятися з ризиками, породженими численними потрясіннями та стресами.

Для розробки варіантів боротьби із загрозами агропродовольчим системам необхідно розуміти, які типи потрясінь і стресів вражають системи, які механізми на них впливають та які їхні конкретні чинники вразливості. Наприклад, посуха, експортні обмеження, транспортні пробки та коливання клімату можуть скорочувати постачання продовольства, але впливають по-різному на країни та людей.

Вплив одного і того ж потрясіння або стресу може широко змінюватись в залежності від факторів уразливості агропродовольчих систем, порушених компонентів та їх здатності запобігати потрясінням та стресам, передбачати та долати їх, адаптуватися до них та трансформуватися.

Вплив такого потрясіння, як сильна посуха, може бути пом'якшено превентивними та запобіжними інвестиціями в іригацію, однак посуха все одно може призвести до руйнівних наслідків, якщо поверхневі або ґрунтові води вже зазнають надмірної експлуатації.

На агропродовольчі системи, продовольчі товаропровідні ланцюжки та продовольчу безпеку також впливає зміна клімату, внаслідок якого відбуваються такі короткострокові шоківі впливи, як екстремальні погодні явища, та такі стреси, що повільно протікають, наприклад - підвищення температури, опустелювання, засолення та втрата біорізноманіття.

Зміна клімату також пов'язана зі зрушеннями в географічній поширеності транскордонних шкідників, хвороб тварин та рослин, а також зі змінами у картині поширення патогенів, мікотоксинів, морських біотоксинів та випадків забруднення важкими металами. Адже все це загрожує безпеці харчових продуктів [2]. Проте самі агропродовольчі системи є одним з основних факторів зміни клімату. Інноваційні механізми зниження ризиків, пов'язаних з кліматом, повсюдне впровадження кліматично оптимізованих методів виробництва, а також збереження та відновлення природного середовища можуть підвищити стійкість та життєстійкість агропродовольчих систем в умовах зростаючої мінливості клімату та екстремальних погодних явищ [3].

Глобалізація змінила спектр ризиків, із якими стикаються агропродовольчі системи. З одного боку, завдяки міжнародній торгівлі вона згладжує перебої у постачанні через внутрішні потрясіння, але з іншого – сприяє передачі непередбачуваних потрясінь, які беруть початок у далеких країнах. Пандемія COVID-19 наочно продемонструвала всю вразливість національних агропродовольчих систем. Таку вразливість та пов'язане з нею посилення проблеми відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування не можна залишити поза увагою. При цьому необхідно розуміти, що через масштаби агропродовольчих систем проблема їх уразливості, якщо її не усунути, негативно позначиться не лише на досягненні такої найважливішої мети, як ліквідація голоду до 2030 року. Її наслідки будуть значно ширше.

Агропродовольчі системи щорічно виробляють 11 млрд тонн продуктів харчування, причому в них прямо чи опосередковано зайнято чотири мільярди

людей. На сільськогосподарський сектор (включаючи лісове та рибне господарство), який використовує 37 відсотків земної суші, також припадає третина викидів парникових газів антропогенного походження, які призводять до зміни клімату.

Тому агропродовольчі системи відіграють важливу роль у досягненні та інших цілей у галузі сталого розвитку, пов'язаних, зокрема, з ліквідацією злиднів, ефективністю використання ресурсів та енергії, зниженням негативного впливу економіки на природу та здоров'ям водних та наземних екосистем.

Так, з 2016 року ФАО здійснює проекти попереджувального реагування у країнах із високим рівнем ризику в Африці, Азії та Латинській Америці, щоб захистити засоби для існування вразливих фермерських та скотарських домогосподарств. Ці спільноти опинилися на передньому краї боротьби із посухами, повенями, соціально-економічними кризами (наприклад, через пандемію COVID-19), транскордонними хворобами тварин та шкідниками рослин, які часто пов'язані з конфліктами, переміщеннями населення та вимушеною міграцією [4].

Підтримувані заявами урядів про те, що продовольство є життєво важливим сектором, багато країн здобули уроки з кризи та вжили заходів для зниження вразливості до нестачі продовольства в майбутньому. Більшість сильно залежать від імпорту продовольства країн Близького Сходу та Північної Африки використовували комплекс заходів для стимулювання внутрішнього виробництва продовольства, диверсифікації джерел імпорту та нарощування національних запасів продовольства. Пандемія також призвела до змін на ринках продукції багатьох країн, наприклад, переходу від залежності від експорту до обслуговування внутрішніх ринків, як це сталося у разі виробництва кави в Кенії [5].

Набувши великої інклюзивності, життєстійкості та стійкості, агропродовольчі системи зможуть забезпечити доступ до продовольства – доступ не тільки фізичний, а й економічний. Одним із способів досягнення цієї мети є сільськогосподарське виробництво продовольчих та непродовольчих товарів для створення доходів та забезпечення джерел коштів для існування для приблизно 3,4 млрд мешканців нашої планети. Одним із засобів досягнення стійкості, особливо в періоди потрясінь, є забезпечення життєстійкості, яка, відповідно, життєво важлива для того, щоб створити умови для досягнення стійкості [6].

Частково завдання підвищення стійкості агропродовольчих систем полягає в тому, щоб зменшити властиву їм вразливість і підвищити їхню здатність керувати ризиками, що породжуються множинними потрясіннями та стресами. Одним з керівних принципів у даному випадку є різноманітність джерел ресурсів, виробничої структури, ринків продукції та ланцюжків поставок, тому що різноманітність пропонує безліч шляхів подолання потрясінь. Переваги множить взаємопов'язаність – добре пов'язані агропродовольчі мережі швидше долають збої, змінюючи джерела постачання

та канали транспортування, маркетингу, забезпечення виробничих ресурсів та робочої сили. Зміцнення життєстійкості агропродовольчих систем вимагає заходів, вкладених у всі складові національних агропродовольчих систем від виробників до споживачів, включаючи міжнародну торгівлю. Це також вимагає підтримки або відновлення екосистемних послуг та біорізноманіття для збереження природних ресурсів, про які залежить сільське господарство. Щодо економічних та соціальних аспектів, особливу увагу необхідно приділяти забезпеченню гідних засобів для існування та доходів для дрібних виробників та інших уразливих груп населення, які існують за рахунок діяльності в агропродовольчій сфері.

Список використаної літератури

1. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). 2020. Loss and damage. Online guide. New York. URL: <https://unfccc.int/documents/209996>. (дата звернення 7.06.2022р.).
2. The State of Food Security and Nutrition in the World 2018. Rome, Italy. FAO. 2018. URL: <https://www.fao.org/3/I9553EN/i9553en.pdf>. (дата звернення 5.06.2022р.).
3. The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Rome, Italy. FAO. 2018. URL: <https://www.fao.org/publications/card/en/c/CB4474EN>. (дата звернення 5.06.2022р.).
4. How is COVID-19 affecting the fisheries and aquaculture food systems. Rome, Italy. FAO. 2020. URL: <https://www.fao.org/3/ca8637en/CA8637EN.pdf>. (дата звернення 7.06.2022р.).
5. Kenyans are starting to drink their own coffee. The Economist. URL: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2021/04/08/kenyans-are-starting-to-drink-their-own-coffee>. (дата звернення 8.06.2022р.).
6. Rees W.E. Thinking resilience. The Post Carbon Reader: Managing the 21st century's sustainability crises, ch. 3. Santa Rosa, USA, Post Carbon Institute. 2010. URL: <https://cdn.auckland.ac.nz/assets/arts/documents/Thinking%20Resilience.pdf>. (дата звернення 6.06.2022р.).